

Rondom vorm

De kinderen leren over vorm en restvorm

Vormen en restvormen van klasgenoten

onderwerp

klasgenoten

techniek

ontrekken

uitknippen

(houtschool)

formaat

± 65 × 150 cm

Toelichting

Het probleem vorm en restvorm komt in deze les aan de orde via de mensfiguur; in dit geval de kindergestalte. De eigen klasgenootjes worden op een speciale manier levensgroot afgebeeld. Dit afbeelden gebeurt door omtrekken van de echte vorm. Als op een vel papier een vorm wordt gemaakt, ontstaat er tegelijkertijd een zgn. restvorm. Dit is de vorm tussen de contour van de figuur en de vier randen van het papier; ook tussen de onderdelen van de figuur. Bij tekenen is het kijken naar deze restvorm een belangrijk hulpmiddel om de vormen sneller en beter weer te geven. Letten op restvorm maakt ook vormbewuster en bevordert beter kijken. De kinderen tekenen niet zomaar klasgenoten, ze maken eerst de omtrekvorm en knippen deze uit, daarna hangen ze de overgebleven – dus juist niet de uitgeknipte – vorm op: de restvorm (het papier met het gat erin) komt dus voor het raam. Zo worden de kinderen op een intense manier drie keer met dezelfde vorm geconfronteerd. Met name deze negatieve vormen voor het raam geven een verrassende kijk op de vorm.

De keuze van dit onderwerp heeft nog enkele bijkomende aspecten, zoals het duidelijk zichtbare verschil in houdingen, de verhoudingen van de ledematen en het levensgroot (op ware grootte) afbeelden van de menselijke

figuur. Van één gegeven worden aldus diverse vormen onderzocht. D.m.v. de omtrektechniek wordt de aandacht geconcentreerd op de grote, globale vorm; details kunnen niet worden uitgeknipt! Ingevulde onderdelen zoals gezichten, kleding enz. komen niet aan de orde; dat zou verwarrend zijn.

Begeleiding

Deze les vergt wat extra voorbereiding en organisatie (er is veel plaats voor nodig!), zeker met een grotere groep. Het is soms handiger, niet alle kinderen tegelijk deze opdracht te laten uitvoeren.

We hebben stevig papier nodig; iets zwaarder schilderpapier is geschikt. Per groepje van twee kinderen zijn 6 vellen van 50 × 65 cm nodig (als we er tenminste van uitgaan dat iedereen afgebeeld wordt). Het aantal af te beelden kinderen wordt mede bepaald door het beschikbare raamoppervlak. Drie vellen worden aan elkaar geplakt en op de vloer gelegd. Een kind gaat op dit papier liggen en neemt een bepaalde houding aan. Met elkaar wordt erop gelet dat deze houdingen steeds anders zijn! Vervolgens worden de verschillende standen omgetrokken met houtskool (of potlood). Vóór het knippen wordt bekeken of er stukken uit gaan vallen (b.v. vorm tussen arm en bovenlichaam). Het uitgeknipte gedeelte wordt niet verder gebruikt. De restvorm, het papier met het gat erin, wordt op het raam geplakt. Bij de nabespreking kijken we zowel van binnen naar buiten als van buiten naar binnen hoe de afbeeldingen van deze negatieven eruit zien. De vraag is of de kinderen gemakkelijk te herkennen zijn? Waaraan ze te herkennen zijn en hoe het verschil is tussen het kijken vanuit de klas en vanaf de speelplaats. Wie kan er een leuk woord verzinnen voor de vormen die nu voor het raam hangen? De leerkracht legt de term restvorm uit.

onderwerp

vormenspel

techniek

omtrekken

uitknippen

formaat

± 25 × 32 cm

Combinatievormen, 8 jaar

Andere opdracht

Elk kind zoekt in zijn directe omgeving enkele voorwerpjes. (Spulletjes uit het etui, gum, slijper, schachtje, plakbandrolletje etc.) Van deze vormpjes worden vervolgens omtrekken gemaakt, niet los van elkaar maar gedeeltelijk elkaar bedekkend. De elkaar overlappende vormen leveren totaal nieuwe, samengestelde vormen op. Deze worden uitgeknipt. De restvorm, het papier met het gat erin, wordt op een vel donker papier geplakt. Evaluatie: van elkaar proberen te achterhalen welke dingen gebruikt zijn.